

השתלמות בהדרכת איש חינוך בשיטת אייכה

מתווה ההדרכה - חלק ראשון

הערות כלליות :

- מתווה ולא פרוטוקול כלומר, יש להפעיל שיקול דעת לגבי מה עושים מתי וניתן לבחור להקדים נושא אחד לאחר בהתאם לצרכי ההבנה והרלוונטיות למודרכ/ת.
- אין למהר ! חשוב שיהיה יחס שווה בין החלק המלמד ובין פיתוח שיח אמפטי, בלתי שיפוטי, מאתגר ומעורר חשיבה עם המודרכ/ת.
- את המושגים האייכיים המצויינים כאן יש להכיר היטב ולהתמצא בהסבר שלהם. אין להסתפק רק במיקודים הניתנים כאן וחשוב להעזר בספר.

שלב בהדרכה	מוקדים אפשריים במפגשי ההדרכה	ידע ומושגים "אייכיים" לעזרת המדריך	שאלות או התערבויות חשובות	מילים שהמודרך אומר ומחייבות התייחסות –
מפגש ראשון	לבקש מאיש החינוך לספר על עצמו	הערכים החינוכיים החשובים למורה. המצפן החינוכי שלו. מה ייקר וחשוב למודרכ/ת עבור הילדים.	מהם הדברים הכי חשובים עבורך כמחנכת/כמגדל? כיצד הם באים לידי ביטוי בעבודתך?	
	מה זה אייכה. מה יהיה בהדרכה, מה אני מבקשת, זקוקה כדי שנצליח...	גישה להתפתחות הילד דלר חיזוק המורה כ"מגדלור" ורכישה של "שפה מגדלת".	מה חשוב לך? מה תרצי לקבל בהדרכה? מה יחשב מבחינתך לתוצאה טובה?	• יש לך טיפים ? עברתי הרבה השתלמויות .. • יש עלי עומס.. • אני צריכה פתרונות מידיים.. • אין לי כבר כוח
מפגש שני	בירור לגבי הילד או נושא ההדרכה ומעבר מתפיסת המניע לתפיסת ההיתר המורה/גננת תתאר מצבים בהם מתמודדת עם התלמיד או אקלים גן/כתה, "סרטוני וידיאו".	פער, מניע להתבונן בכל התפתחות חריגה כשקלול בין שני יסודות: מניע המפעיל את הפרט, וסביבה מתירה המאפשרת למניע לדחוף לכיוון היוצר סבל או נזק. (מעבר ממשוואה א' למשוואה ב' (א) מניעים = התנהגות (ב) מניעים + היתרים = התנהגות הפסיכולוגיה של המניע בהתמודדות עם ילד עם הפרעת התנהגות, יש נטייה לתייגו כפגום, חסר כוחות (חלש) או בעל כוחות שליליים (רע). נוטים לתת לילד הגדרה שהוא בעל פגם תפקודי בריאותי -	מה מדאיג אותך? האם יש משהו שגורם לי אי נוחות? מה מאכזב /פוגע /מכעיס אותי בהתנהגות? למה חשוב לך לספר לי דווקא את זה? האם את מאמינה שהילד יכול לעשות שינוי?	• רחמים, הכלה, חוסר שליטה, זה קשור לאבחנה, [המניע] • הוא חווה אלימות... • הוא לא מסוגל.. • ניסיתי הכל... • זה אבוד.. בגלל.. הילד מתנהג כך... • הסבר על מצב קשה בבית.. • אין סיכוי..

• זו לא המסגרת המתאימה לו • אין לי כלים..	"לא אוכל לעזור לך להעביר אותך מסגרת" "אני מאמינה שניתן לשנות התנהגות" "אני זקוקה לך כדי שנצליח" התפתחות היא מיומנות. כל ילד יכול להתפתח. <u>אייכה זה שינוי תפיסה- ללא שינוי תפיסתי תודעתי אצל המגדל, לא יחול שינוי התפתחותי אצל הילד.</u>	(רגיש, דיסלקטי, חולה), או בעל פגם מוסרי (עצלן, ילד רע, חוצפן, אלים). * השימוש בתיאורים מוביל ל"מתן הכשר" לתפקוד לקוי ולעיתים אלים, הבא לידי ביטוי אצל המבוגר באופנים שונים: * הכחשה- התכחשות להתנהגות כבעיה * הכרה בחריגות כ"שונות" * מתן תיוג יתר- ריבוי אבחונים לצורך פטור.	שיח המדבר על האפשרות שניתן לעשות שינוי, למרות המניע, והזכות לבחור לא לקבל מצבי התנהגות של אלימות/שגורמים לאי נחת	
• למה אני במרכז? זה לא קשור אלי, המערכת קובעת מה חשוב.. • אם הבית לא נותן את זה אז איזו השפעה תהייה לי? • ואם הילד אלים מה אני אמורה לעשות? • מה עושים על חם? • אני לא היחידה שפוגשת את הילד – אז איך תהייה עקביות?	מגדלור- מהי לדעתך המטאפורה הזו? למה דווקא היא נבחרה? מהם האיפיונים של המגדלור? איזה מגדלור אני היום? למה אני זקוק עכשיו כדי לתת כיוון? איך את נותנת היום משוב לילד? מתי? איך את מוסרת לו את מה שאת מבקשת/צריכה/רוצה? האם יש תחושה שאת מתהלכת על "ביצים"? האם יש לך תחושה שאת באוטונומיה להגיב? הנגשת השאלון באופן מרגיע ומכבד.	מגדלור- האפיונים שלו, התפקידים שלו, ההקבלה לתפקיד המגדל בולט- נראה למרחוק, יציב, מסמן את הדרך לחוף מבטחים, מאיר את עצמו, מכוון בשעת מצוקה/צורך, עקבי, נותן כיוון- הכיוון בשירות ההתפתחות. לא לתת להשתמש במבוגר שלא בשירות ההתפתחות. לא תמיד הילדים רואים את המבוגר ולכן המבוגר צריך להיראות, ככל שהפער יותר גדול הניראות צריכה להיות יותר גדולה. • המענה לקשיי ההיתנהגות אינו נמצא באזור של סיפוק צרכים/הענות אלא באזור של מתן הכיוון. • הבעיה אינה בדלק אלא ב"GPS" • מה שקורה עם ילדי/תלמידי הוא משהו שאני מאפשר או לא מכוון לעצירה • כבוד ואי אלימות • על קר ולא על חם – יבוא הסבר בהמשך • שימוש בשפה מגדלת ולא "שפה רגילה" – יבוא הסבר בהירות ועקביות יחסים של כבוד- כל מה שנעשה לא יהיה תוקף, לא ישלול חירויות, לא יפגע בכבודו. מה לתפיסתנו נחשב יחס לא מכבד – הצגה ראשונית של השפה הרגילה – העקרונות הבסיסיים, [מקטין תוקף את הילדף מקטין את המבוגר] והצגת /שאלון ההכרות.	המגדל כמגדלור- הסבר על תפקיד המגדל העקרונות הבסיסיים של אייכה	מפגש שני

● עשינו תכנית ● כבר אמרתי לו המון פעמים... ● אני לא נפגעת.. ● בינתיים מה אני עושה ??	בשלב הזה חשוב לא להסתפק במה שהמודרך מתאר בתיאור הראשוני, יש לנסות לשאול שאלות עד שתגיעו לערך. למשל לעיתים נדמה שהערך הוא "איפוק" אך אם נמשיך ונחקור ונברר על הילד נגיע לכך שהערך הוא "עצמאות"- והיכולת להתאמץ. כיצד נתת ביטוי לדאגה שלך? מתי? באיזה אופן? כמה פעמים? מה עשית לפני? ומה אחרי? האם זהו דפוס התנהגות? או מקרה אחד?	ערכים הסבר : באיכה בוחנים את הבעיות ואת הקשיים הנובעים מהמעשים וההתנהגויות של הילד ואת הבקשות, הדרישות והכללים של ההורים ביחס לילדיהם באמצעות בדיקת והגדרת הדבר שבעיני ההורים חשוב או נמצא בסכנה. חשוב = לערכים בין אישיים ותוך אישיים. ערכים שבין אדם לחברו [בני משפחתו, סביבתו] וערכים שבין אדם לעצמו ולתפקודו בעולם [להבדיל מערכים מדיניים, חברתיים, לאומיים, דתיים וכדומה] לא בהצהרות אלא במעשים הקטנים והגדולים. ערכים = משהוא בעל ערך, משהו שחשוב לי, שיקר לי, שאני מאמינה מאוד בחשיבותו, בטוב שבו. זה יכול להיות גם מיומנויות, תכונות, התנהגויות שבעיני חשובים. ההסבר מדוע זה חשוב חיוני מאוד. על מה המורה מבסס את העמדה שמהו חשוב. הערך הוא עניין סוביקטיבי, אך על המורה להיות מסוגל לנמק לעצמו ולתלמידו מדוע הדבר שחשוב לו הוא טוב, הוא נכון לחיים ערכים התפתחותיים ברמה הבין אישית [הרמה הראשונה בסדר החשיבות אי אלימות - מיומנויות: איפוק, וויסות, יכולת לביטוי עצמי, קריאת מפת מציאות, יושר והגינות. כבוד לאחר- מיומנויות: יכולת איפוק, יכולת להבחין בין תפקידים, יכולת לקבל הנחיות בלי להרגיש מוקטן או מושפל, יכולת ללמוד "כללי נימוס" מה שוויניקוט היה מכנה "עצמי כוזב" בריא או הכרחי. התחשבות באחר- מיומנויות ; יכולת לאמפטיה, יכולת להיענות לאיתות מהסביבה ול"רסן" צורך פנימי המתנגש עם איתות זה, בשלות של קריאת מצב תואמת גיל, יכולת להבנה של מורכבות. עזרה לזולת - מיומנויות: לתמוך ולהיתמך, להיעזר ולעזור, הדדיות כיבוד כללים ומסגרות- מיומנויות: יכולת לקבל סמכות, לקבל את חוקי המשחק, קריאת מפת מציאות מעשית, הבנה שיש יחסי גומלין אהבה לזולת, הנאה מהזולת- מיומנויות: להכיר תודה, ולפרגן, להיכנס ליחסים אינטימיים, לתת אמון, להיות מוכן להיחשף. ב. ברמה התוך אישית, של עצמאות ואחריות (הרמה השנייה בחשיבותה על פי שיטת אייכה) שמירה עצמית- מיומנויות: שמירה על נקיוני, בריאותי, לקיחת אחריות על גופי וחפצי.	זיכור הערך והמיומנויות ע"י שיח ושאלת שאלות- ניסיון למצוא את הערך המכוון מתאים להתפתחות הילד המדובר.	מפגש שלישי
---	---	---	--	-------------------

		מוכנות להתמודד עם קשיי ואתגרי החיים - מיומנויות: מוטיבציה, אחריות, יכולת לשאת טעות או כשלון, יחס רציני למשימה, גמישות, יכולת להנות ולשמוח בהשגים עצמאות - מיומנויות: יכול להתאמץ, להתמיד, להיות ממוקד, לעבוד קשה, לסמן מטרה, מתינות רגשית - מיומנויות: דחיית סיפוקים, וויסות עצמי, הרגעה עצמית מודעות לעצמי - מיומנויות: מימוש כשרונות ויכולות ללא כוחנות וללא התבטלות, היכולת לזהות את כוחותי וחולשותי.		
--	--	--	--	--

הערות ותוספות :